

تحلیل کاربست نظریه جهان متن در شناسایی انتزاعی معنا در داستان ماهی سیاه کوچولو

لیلا نیسی^۱، آرزو مولوی وردنجانی^۲، شهین قاسمی^۳

۱. دانشجوی دکتری زبان‌شناسی، گروه زبان‌شناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

۲. گروه زبان انگلیسی، واحد امیدیه، دانشگاه آزاد اسلامی، امیدیه، ایران

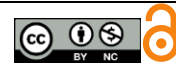
۳. گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

* ایمیل نویسنده مسئول: molavi.a@iau.ac.ir

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تحلیل و شناسایی معناهای انتزاعی در داستان «ماهی سیاه کوچولو» بر اساس نظریه جهان متن انجام شده است. این مطالعه از نوع کیفی و تحلیلی-توصیفی است و با تمرکز بر شناسایی عناصر داستانی، روابط معنایی و ساختاری بین آن‌ها و پیام‌های ضمنی متن، به درک عمیق‌تری از فرآیند شکل‌گیری معنا در روایت‌های کودکان می‌پردازد. داده‌های پژوهش از متن کامل داستان گردآوری شده و تحلیل آن‌ها با بهره‌گیری از چارچوب نظری جهان متن انجام گرفته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که شخصیت اصلی داستان، والدین، محیط طبیعی، سایر موجودات و رخدادها، هر یک نقش مهمی در شکل‌دهی معنا و پیام‌های انتزاعی دارند. شخصیت اصلی نمادی از رشد، کنجکاوی و کشف جهان است و تعامل او با والدین و محیط، تضاد بین محدودیت و آزادی و فرآیند یادگیری را نمایان می‌سازد. روابط معنایی بین عناصر داستان، شامل تضاد، تعامل، همکاری و رقابت و ارتباط نمادها با روایت، به صورت نظام‌مند پیام‌های اخلاقی، تربیتی و اجتماعی متن را منتقل می‌کنند. همچنین تحلیل معنای انتزاعی داستان نشان داد که رشد و تجربه، روابط اجتماعی، محدودیت و آزادی، اخلاق و ارزش‌ها و طبیعت و جهان پیرامون، مهم‌ترین لایه‌های معنایی و نمادین متن را تشکیل می‌دهند. نتایج پژوهش تأکید می‌کند که نظریه جهان متن ابزار کارآمدی برای تحلیل لایه‌های پنهان معنا و ساختارهای نمادین در آثار ادبی، به‌ویژه در حوزه ادبیات کودک و نوجوان است. این چارچوب امکان بررسی نظام‌مند پیام‌های تربیتی و اخلاقی و تحلیل انتزاعی روایت را فراهم می‌آورد و می‌تواند به پژوهشگران و مربیان در فهم عمیق‌تر متون و ارتقای مهارت تحلیل ادبی کمک کند.

کلیدواژه‌گان: جهان متن، معناشناسی انتزاعی، تحلیل ادبی، داستان کودک، ماهی سیاه کوچولو

شیوه استناددهی: نیسی، لیلا، مولوی وردنجانی، آرزو، و قاسمی، شهین. (۱۴۰۵). تحلیل کاربست نظریه جهان متن در شناسایی انتزاعی معنا در داستان ماهی سیاه کوچولو. گنجینه زبان و ادبیات فارسی، ۱۲(۱)، ۱-۱۲.

© ۱۴۰۵ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

تاریخ ارسال: ۱۳ مهر ۱۴۰۴

تاریخ بازنگری: ۲۴ دی ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش: ۵ بهمن ۱۴۰۴

تاریخ چاپ اولیه: ۵ بهمن ۱۴۰۴

تاریخ چاپ نهایی: ۲۱ فروردین ۱۴۰۵

The Treasury of Persian Language and Literature

Analyzing the Application of Text World Theory in Identifying Abstract Meaning in The Little Black Fish

Leila Neysi¹, Arezu Molavi Vardanjani^{2*}, Shahin Ghasemi³

1. Ph.D. Student of Linguistics, Department of Linguistics, Ahv.C., Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

2. Department of English language, Om.C., Islamic Azad University, Omidyeh, Iran

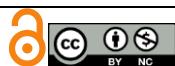
3. Department of Persian language and literature, Ahv.C., Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

*Corresponding Author's Email: molavi.a@iau.ac.ir

Abstract

The present study aims to analyze and identify abstract meanings in the story The Little Black Fish based on Text World Theory. This research adopts a qualitative, analytical-descriptive approach and, by focusing on the identification of narrative elements, the semantic and structural relationships among them, and the implicit messages of the text, seeks to achieve a deeper understanding of the process of meaning construction in children's narratives. The research data were collected from the complete text of the story, and their analysis was conducted using the theoretical framework of Text World Theory. The findings indicate that the main character, parents, the natural environment, other creatures, and events each play a significant role in shaping meaning and abstract messages. The protagonist symbolizes growth, curiosity, and the exploration of the world, and his interaction with parents and the environment reveals the tension between limitation and freedom as well as the learning process. The semantic relationships among narrative elements—including opposition, interaction, cooperation, and competition—and the connection between symbols and the narrative systematically convey the moral, educational, and social messages of the text. Furthermore, the analysis of the story's abstract meaning shows that growth and experience, social relationships, limitation and freedom, ethics and values, and nature and the surrounding world constitute the most important semantic and symbolic layers of the text. The results emphasize that Text World Theory is an effective tool for analyzing hidden layers of meaning and symbolic structures in literary works, particularly in the field of children's and young adult literature. This framework enables the systematic examination of educational and ethical messages and the abstract analysis of narratives, and it can assist researchers and educators in achieving a deeper understanding of texts and enhancing literary analysis skills.

Keywords: *Text World Theory, abstract semantics, literary analysis, children's story, The Little Black Fish*

How to cite: Neysi, L., Molavi Vardanjani, A., & Ghasemi, S. (2026). Analyzing the Application of Text World Theory in Identifying Abstract Meaning in The Little Black Fish. *The Treasury of Persian Language and Literature*, 4(1), 1-12.

© 2026 the authors. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

Submit Date: 05 October 2025

Revise Date: 14 January 2026

Accept Date: 25 January 2026

Initial Publish: 25 January 2026

Final Publish: 10 April 2026

بر روشن‌سازی چگونگی شکل‌گیری معنا، به شناسایی مؤلفه‌ها و الگوهای ساختاری متن که انتقال پیام‌های اخلاقی، اجتماعی و فرهنگی را ممکن می‌سازند نیز می‌پردازد. این پژوهش در پی ارائه رویکردی نظام‌مند برای تحلیل معنا در داستان‌های کودک و نوجوان است و نشان می‌دهد که تحلیل جهان متن می‌تواند ابزار کارآمدی برای فهم عمیق ساختارهای معنایی، روابط نمادین و لایه‌های انتزاعی متن باشد. در نهایت، یافته‌های این پژوهش می‌تواند به غنای تحلیل‌های ادبی و توسعه روش‌های علمی تحلیل معنا در آثار ادبی کمک کند و افق‌های تازه‌ای در فهم پیام‌ها و مقاصد نهفته در متون ادبی ارائه دهد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع مطالعات کیفی و تحلیلی-توصیفی است و با هدف بررسی و تحلیل معناهای انتزاعی و ساختاری در داستان «ماهی سیاه کوچولو» بر اساس نظریه جهان متن انجام می‌شود. در این رویکرد، متن داستان به‌عنوان واحد اصلی تحلیل در نظر گرفته شده و تمرکز بر شناسایی و تحلیل ساختارهای معنایی، نمادین و استعاری موجود در آن است. با توجه به اهمیت درک لایه‌های پنهان و پیام‌های ضمنی، پژوهش از رویکرد جهان متن بهره می‌گیرد تا روابط بین شخصیت‌ها، رخدادها، محیط داستان و عناصر نمادین به‌طور نظام‌مند بررسی شوند و فرآیند شکل‌گیری معناهای انتزاعی روشن گردد. گردآوری داده‌ها در این پژوهش به صورت مستقیم از متن کامل داستان انجام شده است. پژوهشگر با مطالعه دقیق و چندباره متن، تمامی عناصر داستانی شامل شخصیت‌ها، محیط، رخدادها، رویدادهای اصلی و فرعی، روابط بین شخصیت‌ها و نمادها را شناسایی و ثبت کرده است. این مرحله شامل تحلیل جزئیات زبانی، فضاسازی، روند رخدادها و نحوه ارتباط آنها با یکدیگر و با ساختار کلی داستان است. توجه ویژه به نمادها و استعاره‌های به‌کاررفته در متن، امکان تحلیل معناهای ضمنی و لایه‌های عمیق‌تر پیام‌های اخلاقی، اجتماعی و فرهنگی

تحلیل معنا در متون ادبی همواره یکی از موضوعات محوری در مطالعات زبان‌شناسی و نقد ادبی بوده است (3-1). فهم معنا در سطح صرف لغوی و جمله‌ای اغلب قادر به ارائه تصویر کامل از پیام‌ها و لایه‌های پنهان متن نیست و بنابراین پژوهش‌های معاصر بر بررسی ساختارها و روابط درونی متن به‌عنوان مسیر اصلی برای شناسایی معنا تأکید دارند (4, 5). نظریه «جهان متن» یکی از رویکردهای برجسته در این حوزه است که با تمرکز بر ساختارهای معنایی، شبکه‌های ارتباطی بین شخصیت‌ها، رویدادها، محیط‌ها و نمادها، امکان تحلیل انتزاعی و عمیق متن را فراهم می‌آورد (6-8). این نظریه بیان می‌کند که معنا در یک متن صرفاً از ترکیب واژه‌ها یا جملات شکل نمی‌گیرد، بلکه محصول تعامل پیچیده عناصر داستانی، قواعد ساختاری و استعاری و نیز نظام‌های نمادین حاکم بر متن است (11-9). از این رو، جهان متن چارچوبی منسجم برای تحلیل لایه‌های پنهان و ضمنی معنا فراهم می‌کند و امکان مطالعه ساختاری و معناشناختی متون را به شکلی نظام‌مند و علمی میسر می‌سازد (14-12) داستان «ماهی سیاه کوچولو» از جمله آثار شاخص ادبیات کودک و نوجوان ایران است که به دلیل بهره‌مندی از ساختار ساده و در عین حال غنی از جنبه‌های نمادین، استعاری و اخلاقی، بستری ایده‌آل برای تحلیل بر اساس نظریه جهان متن محسوب می‌شود. این داستان با شخصیت‌پردازی دقیق، خلق موقعیت‌های معنادار و بهره‌گیری از نمادهای طبیعی و انسانی، فضایی فراهم می‌آورد که پژوهشگر می‌تواند فرآیندهای معنایی و انتزاعی متن را به‌صورت عمیق و نظام‌مند بررسی کند. بررسی تعامل بین عناصر مختلف داستان، روابط بین شخصیت‌ها، محیط و رخدادها و تحلیل ساختارهای نمادین و استعاری، امکان شناسایی معنای انتزاعی و پیام‌های ضمنی را فراهم می‌آورد و به درک دقیق‌تر هدف نویسنده و اثرگذاری متن بر مخاطب کمک می‌کند. استفاده از نظریه جهان متن در تحلیل این اثر ادبی، علاوه

داستان را فراهم می‌کند. تحلیل داده‌ها با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی و چارچوب نظری جهان متن صورت می‌گیرد. در این فرآیند، نخست مؤلفه‌های اصلی و فرعی داستان شناسایی می‌شوند و سپس روابط معنایی بین آنها بررسی می‌شود. تحلیل ساختاری شامل بررسی نقش هر عنصر داستانی در انتقال معنا، تعاملات بین شخصیت‌ها، ارتباط بین رویدادها و اثر نمادها و استعاره‌ها بر فهم معنای کلی متن است. این روش امکان می‌دهد تا فرآیند شکل‌گیری معنا در سطحی انتزاعی و نظام‌مند آشکار شود و نشان دهد چگونه عناصر مختلف متن با یکدیگر تعامل دارند و پیام‌های ضمنی را به مخاطب منتقل می‌کنند. نتایج تحلیل در قالب طبقه‌بندی‌های معنایی و نمادین ارائه شده و با بهره‌گیری از نمونه‌های عینی از متن، الگوهای معنایی و ساختاری قابل مشاهده می‌شوند. این شیوه، علاوه بر ارائه تصویری روشن از روابط درونی متن، امکان تعمیم یافته‌ها به تحلیل سایر آثار مشابه را نیز فراهم می‌آورد و نشان می‌دهد که نظریه جهان متن می‌تواند ابزار کارآمدی برای تحلیل دقیق ساختارها و معناهای انتزاعی در ادبیات کودک و نوجوان باشد. به این ترتیب، روش پژوهش حاضر با تلفیق تحلیل محتوای کیفی و چارچوب نظری جهان متن، بستری علمی و نظام‌مند برای درک عمیق پیام‌ها، لایه‌های پنهان و ساختارهای معنایی داستان «ماهی سیاه کوچولو» فراهم می‌آورد و راهنمایی برای پژوهش‌های آینده در زمینه تحلیل متون ادبی ارائه می‌کند.

نتایج

شخصیت اصلی داستان، «ماهی سیاه کوچولو»، نقش محوری و کلیدی در پیشبرد روایت دارد. این شخصیت با ویژگی‌های ناپخته و کنجکاو خود، عامل اصلی حرکت داستان و ایجاد تغییرات در مسیر روایت است. رفتار و تصمیمات او، محور شکل‌گیری رخدادها و تعاملات داستانی را تشکیل می‌دهد و به‌طور مستقیم بر توسعه معنا و پیام اثر تأثیر می‌گذارد. از منظر نمادین، ماهی سیاه کوچولو نمایانگر رشد، کنجکاو و کشف جهان است؛ او نمادی

از تجربه‌گرایی، جست‌وجوی ناشناخته‌ها و حرکت از محدوده ایمن به سوی تحول فردی و معنوی به شمار می‌رود. این نمادسازی، امکان تحلیل لایه‌های انتزاعی و معنای پنهان رشد شخصیتی را در متن فراهم می‌کند. والدین ماهی، به‌عنوان عناصر مکمل، نقش ایجاد تضاد و محدودیت برای شخصیت اصلی را ایفا می‌کنند. آنها با نگرانی‌ها و محافظه‌کاری خود، چارچوبی محدودکننده فراهم می‌آورند که شخصیت اصلی برای دستیابی به تجربه و رشد باید از آن عبور کند. از منظر معنایی و نمادین، والدین ماهی نمایانگر محدودیت‌ها و محافظت‌های اجتماعی هستند و بیانگر نقش قواعد، سنت‌ها و ملاحظات اخلاقی در فرآیند رشد فرد است. تضاد بین ماهی و والدینش، ساختار دراماتیک داستان را شکل می‌دهد و زمینه لازم برای تحلیل معناهای انتزاعی و پیام‌های تربیتی را فراهم می‌کند. رودخانه و محیط طبیعی، به‌عنوان بستر رخدادها و تجربه‌های شخصیت اصلی، نقشی تعیین‌کننده در پیشبرد داستان و شکل‌گیری معنا دارند. جریان رودخانه و محیط پیرامون نه تنها شرایط لازم برای وقوع رویدادها را فراهم می‌کنند، بلکه نمادی از جریان زندگی، مسیر تکامل و تجربه‌های جدید هستند. این عنصر امکان تحلیل ارتباط بین شخصیت و محیط را فراهم می‌آورد و نشان می‌دهد چگونه تعامل با جهان پیرامون به رشد و تغییر شخصیت اصلی منجر می‌شود. همچنین، محیط طبیعی با نمایش چالش‌ها و فرصت‌ها، پیام‌های اخلاقی و تربیتی متن را تقویت می‌کند. سایر شخصیت‌ها، شامل ماهی‌ها و موجودات دیگر، نقش مکمل و تقویت‌کننده دارند و شکل‌دهنده چالش‌ها، تعاملات اجتماعی و تجربه‌های یادگیری شخصیت اصلی هستند. آنها می‌توانند به‌عنوان همراه یا مانع مسیر ماهی عمل کنند و با ایجاد موقعیت‌های مختلف، موجب توسعه درک مخاطب از روابط اجتماعی و تجربه‌های تعاملی شوند. از منظر نمادین، این شخصیت‌ها نمایانگر جامعه و روابط اجتماعی هستند و نحوه تعامل ماهی با آنها

و تغییر شخصیت اصلی را آشکار می‌کنند و نشان می‌دهند که تجربه‌های نو، تصمیم‌گیری و تعامل با محیط چگونه می‌تواند به تحول فردی و درک عمیق‌تر معنا منجر شوند. از منظر جهان متن، این رخدادها ساختار معنایی متن را شکل می‌دهند و امکان تحلیل لایه‌های نمادین و انتزاعی داستان را فراهم می‌آورند.

پیام‌هایی درباره همکاری، رقابت، حمایت و تهدیدهای محیطی ارائه می‌دهد. رخدادهای اصلی داستان، شامل مواجهه با چالش‌ها، کشف محیط و تصمیم‌گیری‌های شخصیت، محور پیشبرد روایت و شکل‌گیری معنا محسوب می‌شوند. این رخدادها نه تنها مسیر داستان را تعریف می‌کنند بلکه به صورت مستقیم در انتقال پیام‌های اخلاقی، تربیتی و اجتماعی متن مؤثر هستند. رخدادها فرآیند رشد

جدول ۱. شناسایی عناصر اصلی داستان

عناصر داستانی	توضیح	نقش در روایت	نشانه‌های نمادین/استعاره‌ای
شخصیت اصلی (ماهی سیاه کوچولو)	ماهی کوچک و ناپخته که به دنبال تجربه‌های جدید است	محور داستان و عامل حرکت روایت	نماد رشد، کنجکاوی و کشف جهان
والدین ماهی	والدین محافظه‌کار و نگران	ایجاد تضاد و محدودیت برای شخصیت اصلی	نماد محدودیت‌ها و محافظت‌های اجتماعی
رودخانه/محیط طبیعی	محل زندگی ماهی و مسیر ماجراجویی	بستری برای رخدادها و تجربه‌های شخصیت	نماد جریان زندگی، مسیر تکامل و تجربه
سایر شخصیت‌ها (ماهی‌ها و همراهان و موانع مسیر موجودات دیگر)		شکل‌دهنده چالش‌ها و تعاملات اجتماعی	نماد جامعه، کمک و تهدیدهای محیطی
رخدادهای اصلی	مواجهه با چالش‌ها، کشف محیط، تصمیم‌گیری‌ها	پیشبرد داستان و شکل‌گیری معنا	نمایش روند رشد و تغییر شخصیت اصلی

یکی از ابعاد مهم تحلیل داستان «ماهی سیاه کوچولو»، بررسی روابط معنایی و ساختاری بین عناصر مختلف متن است. این روابط نقش اساسی در شکل‌گیری معناهای انتزاعی و پیام‌های ضمنی دارند و به پژوهشگر امکان می‌دهند تا سازوکار انتقال معنا و پیام‌های تربیتی و اخلاقی اثر را به طور دقیق تحلیل کند. رابطه بین شخصیت اصلی و والدین ماهی، از نوع تضاد و محدودیت است. والدین ماهی با نگرانی‌ها و محدودیت‌های خود چارچوبی محافظه‌کارانه ایجاد می‌کنند که شخصیت اصلی برای رشد و تجربه‌گری باید از آن عبور کند. این تضاد معنایی، مسیر رشد و تجربه را در داستان به نمایش می‌گذارد و نشان می‌دهد چگونه مواجهه با محدودیت‌ها و قواعد اجتماعی، بستر شکل‌گیری شخصیت و درک پیام‌های اخلاقی و تربیتی را فراهم می‌کند. مثال عینی از این رابطه، تلاش ماهی برای خروج از محدوده ایمن

والدین و حرکت به سوی کشف ناشناخته‌ها است که نقطه شروع مسیر تحول شخصیت را مشخص می‌کند. رابطه بین شخصیت اصلی و محیط، از نوع تعامل و مواجهه است. محیط طبیعی و رودخانه نه تنها بستری برای وقوع رویدادها فراهم می‌کنند، بلکه با ایجاد موقعیت‌های چالش‌برانگیز و فرصت‌های یادگیری، پیام‌های اخلاقی و اجتماعی را منتقل می‌سازند. عبور ماهی از رودخانه و مواجهه با محیط ناشناخته نمونه‌ای روشن از این تعامل است که نشان می‌دهد تجربه‌های جدید و روبه‌رو شدن با شرایط نو، نقش تعیین‌کننده‌ای در رشد و تکامل شخصیت دارند. این رابطه، ارتباط بین فرد و جهان پیرامون را به طور نمادین آشکار می‌سازد و امکان تحلیل لایه‌های معنایی و انتزاعی متن را فراهم می‌کند. رابطه بین شخصیت اصلی و سایر موجودات شامل همکاری و رقابت است. تعامل با سایر ماهی‌ها و موجودات دیگر،

یکی از ابعاد مهم تحلیل داستان «ماهی سیاه کوچولو»، بررسی روابط معنایی و ساختاری بین عناصر مختلف متن است. این روابط نقش اساسی در شکل‌گیری معناهای انتزاعی و پیام‌های ضمنی دارند و به پژوهشگر امکان می‌دهند تا سازوکار انتقال معنا و پیام‌های تربیتی و اخلاقی اثر را به طور دقیق تحلیل کند. رابطه بین شخصیت اصلی و والدین ماهی، از نوع تضاد و محدودیت است. والدین ماهی با نگرانی‌ها و محدودیت‌های خود چارچوبی محافظه‌کارانه ایجاد می‌کنند که شخصیت اصلی برای رشد و تجربه‌گری باید از آن عبور کند. این تضاد معنایی، مسیر رشد و تجربه را در داستان به نمایش می‌گذارد و نشان می‌دهد چگونه مواجهه با محدودیت‌ها و قواعد اجتماعی، بستر شکل‌گیری شخصیت و درک پیام‌های اخلاقی و تربیتی را فراهم می‌کند. مثال عینی از این رابطه، تلاش ماهی برای خروج از محدوده ایمن

از این رابطه است که نشان می‌دهد محیط و رخدادها با هم ترکیب می‌شوند تا پیام‌های تربیتی و معنایی متن را منتقل کنند. رابطه بین نمادها و روایت، با تقویت لایه‌های معنایی و آشکارسازی پیام‌های اخلاقی، اجتماعی و روان‌شناختی، بخش مهمی از تحلیل داستان را تشکیل می‌دهد. نماد ماهی سیاه کوچولو به‌عنوان نشانه کنجکاوی، جست‌وجوی ناشناخته‌ها و کشف جهان، به‌طور مستقیم با روایت در تعامل است و انتقال پیام‌های انتزاعی و تربیتی را ممکن می‌سازد. این رابطه نشان می‌دهد چگونه نمادها و استعاره‌ها در متن، لایه‌های عمیق معنا را ایجاد کرده و مخاطب را به درک عمیق‌تری از هدف و پیام اثر هدایت می‌کنند.

موجب آزمون شخصیت و شکل‌گیری مهارت‌های اجتماعی می‌شود. این روابط، آموزش‌های ضمنی درباره همکاری، رقابت، کمک و تهدیدهای محیطی را به مخاطب منتقل می‌کنند. مثال عینی آن، مواجهه ماهی با ماهی‌های دیگر و چالش‌های اجتماعی مسیر است که به او فرصت تجربه و یادگیری می‌دهد و به شکل‌گیری پیام‌های اجتماعی و روان‌شناختی متن کمک می‌کند. رابطه بین محیط و رخدادها، به‌عنوان زمینه‌ساز و هدایت‌کننده روایت، نقش مهمی در شکل‌گیری معنا دارد. محیط نه تنها زمینه‌ای برای رخدادها فراهم می‌آورد، بلکه نحوه تعامل شخصیت با این محیط و تجربه‌های حاصل از آن، معنای انتزاعی داستان را شکل می‌دهد. جریان رودخانه به‌عنوان مسیر حرکت و رشد شخصیت، نمونه‌ای

جدول ۲. روابط معنایی و ساختاری بین عناصر داستان.

عناصر درگیر	نوع رابطه	تأثیر بر معنا و پیام داستان	مثال عینی از متن
شخصیت اصلی - والدین	تضاد و محدودیت	نمایش مسیر رشد و تجربه	تلاش ماهی برای خروج از محدوده ایمن
شخصیت اصلی - محیط	تعامل و مواجهه	انتقال پیام‌های اخلاقی و اجتماعی	عبور ماهی از رودخانه و کشف ناشناخته‌ها
شخصیت اصلی - سایر موجودات	همکاری/رقابت	آموزش و آزمون شخصیت	تعامل با ماهی‌های دیگر و مواجهه با تهدیدها
محیط - رخدادها	زمینه‌سازی و هدایت روایت	شکل‌گیری معنا از طریق تجربه	جریان رودخانه به‌عنوان مسیر حرکت و رشد شخصیت
نمادها - روایت	تقویت لایه‌های معنایی	آشکارسازی پیام‌های اخلاقی، اجتماعی و روان‌شناختی	نماد ماهی سیاه کوچک به‌عنوان کنجکاوی و کشف جهان

می‌شود. ماهی سیاه کوچولو، با کنجکاوی و جسارت خود، نمایانگر مسیر رشد و تکامل است و این عنصر انتزاعی، ساختار معنایی داستان را شکل می‌دهد. حوزه معنایی روابط اجتماعی نیز نقش مهمی در متن دارد. تعامل شخصیت اصلی با سایر ماهی‌ها و موجودات، چه در قالب همکاری و چه رقابت، نشان‌دهنده اهمیت یادگیری از دیگران و تقویت مهارت‌های اجتماعی است. این پیام، جنبه نمادین جامعه و تعامل اجتماعی را نمایان می‌کند و نشان می‌دهد که رشد فردی در کنار تجربه‌های اجتماعی و روابط بین‌فردی معنا پیدا می‌کند. نمونه عینی آن همکاری و رقابت ماهی با دیگر موجودات داستان است

یکی از مهم‌ترین دستاوردهای تحلیل داستان «ماهی سیاه کوچولو»، شناسایی پیام‌ها و معناهای انتزاعی موجود در متن است. این معناها فراتر از سطح ظاهری روایت هستند و به مخاطب امکان می‌دهند تا لایه‌های پنهان داستان و پیام‌های اخلاقی، تربیتی و اجتماعی آن را درک کنند. حوزه معنایی رشد و تجربه یکی از برجسته‌ترین پیام‌های داستان است. تلاش شخصیت اصلی برای مواجهه با ناشناخته‌ها و کشف محیط جدید، اهمیت تجربه و روبه‌رو شدن با چالش‌های نو را برای رشد شخصیتی نشان می‌دهد. این معنا، نماد روند بلوغ و توسعه فردی است و به مخاطب می‌آموزد که رشد واقعی تنها از طریق تجربه و خروج از محدوده ایمن ممکن

نادرست می‌توانند تهدید ایجاد کنند. این پیام ضمنی، جنبه اخلاقی و تربیتی داستان را تقویت می‌کند و مخاطب را به تفکر درباره مسئولیت و تبعات انتخاب‌های خود هدایت می‌نماید. حوزه معنایی طبیعت و جهان پیرامون، نشان‌دهنده نقش محیط و تجربه‌های جدید در تربیت و آموزش شخصیت اصلی است. توصیف جریان رودخانه، موانع مسیر و تعامل ماهی با محیط، نماد جهان، زندگی و جریان طبیعت است و بیانگر این واقعیت است که محیط پیرامون می‌تواند تجربه‌ای آموزشی و شکل‌دهنده برای شخصیت باشد. این لایه نمادین، ارتباط میان فرد و جهان اطراف او را برجسته می‌سازد و معنای انتزاعی رشد، تجربه و یادگیری را در متن تقویت می‌کند.

که فرصت‌های یادگیری و آزمون مهارت‌ها را برای او فراهم می‌آورد. حوزه معنایی محدودیت و آزادی، تضاد بین قوانین محافظه‌کارانه والدین و نیاز شخصیت اصلی به تجربه و کشف ناشناخته‌ها را نشان می‌دهد. محدودیت‌های اولیه والدین برای حفاظت از ماهی، در مقابل انتخاب‌ها و تصمیم‌گیری‌های او، نمادی از تعامل بین محافظت و استقلال است. این رابطه معنایی پیام می‌دهد که تجربه و آزمون شخصی برای رشد و توسعه فردی اهمیت بیشتری دارد و محدودیت‌ها، هرچند لازم، نباید مانع شکل‌گیری شخصیت شوند. حوزه اخلاق و ارزش‌ها نیز به صورت برجسته در متن دیده می‌شود. انتخاب‌های ماهی در مسیر رودخانه نشان می‌دهد که تصمیم‌های درست موجب پیشرفت و تصمیم‌های

جدول ۳. پیام‌ها و معناهای انتزاعی استخراج شده.

حوزه معنا	پیام ضمنی	نمونه عینی از متن	لایه نمادین
رشد و تجربه	اهمیت مواجهه با ناشناخته‌ها برای رشد شخصیتی	تلاش ماهی برای کشف محیط جدید	رشد و بلوغ
روابط اجتماعی	تعامل با دیگران موجب یادگیری و تقویت مهارت‌ها می‌شود	همکاری یا رقابت با سایر ماهی‌ها	جامعه و تعامل اجتماعی
محدودیت و آزادی	محدودیت‌های اولیه برای حفاظت، اما تجربه و آزمون مهم‌تر است	تضاد ماهی با والدین و تصمیماتش	محافظت و استقلال
اخلاق و ارزش‌ها	انتخاب‌های درست موجب پیشرفت و انتخاب‌های نادرست تهدید ایجاد می‌کنند	انتخاب‌های ماهی در مسیر رودخانه	اخلاق و پیام‌های تربیتی
طبیعت و جهان پیرامون	محیط و تجربه‌های جدید نقش تربیتی و آموزشی دارند	توصیف جریان رودخانه و موانع مسیر	نماد جهان، زندگی و جریان طبیعت

نتیجه‌گیری

داستان و پیام‌های اخلاقی، اجتماعی و تربیتی آن ارائه می‌دهد. شناسایی عناصر اصلی داستان نشان داد که شخصیت اصلی، به عنوان محور روایت و عامل حرکت داستان، نمادی از رشد، کنجکاوی و کشف جهان است. تضاد بین شخصیت اصلی و والدین ماهی، نشان‌دهنده محدودیت‌ها و محافظت‌های اجتماعی است که بستر شکل‌گیری تجربه و رشد شخصیت را فراهم می‌کند. محیط طبیعی و رودخانه، به عنوان بستر رخدادها، نمادی از جریان زندگی و مسیر تکامل شخصیت هستند و تعامل شخصیت با محیط، انتقال پیام‌های اخلاقی و اجتماعی را ممکن می‌سازد. سایر

پژوهش حاضر با هدف تحلیل و شناسایی معناهای انتزاعی در داستان «ماهی سیاه کوچولو» بر اساس نظریه جهان متن انجام شد. یافته‌های حاصل از تحلیل نشان داد که استفاده از چارچوب نظری جهان متن امکان بررسی دقیق روابط ساختاری و معنایی عناصر داستان را فراهم می‌آورد و قادر است لایه‌های پنهان و پیام‌های ضمنی متن را آشکار کند. این رویکرد، فراتر از تحلیل سطح لغوی و جمله‌ای، تمرکز خود را بر تعاملات پیچیده بین شخصیت‌ها، محیط، رخدادها و نمادها قرار می‌دهد و درک عمیق‌تری از معنای

روایت ساده کودکانه نیست، بلکه با بهره‌گیری از نمادها، استعاره‌ها و ساختارهای معنایی پیچیده، حامل پیام‌های عمیق تربیتی، اخلاقی و اجتماعی است که می‌تواند مخاطب را به تفکر و درک ارزش‌های انسانی و رشد فردی هدایت کند. به‌طور کلی، یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که نظریه جهان متن به‌عنوان چارچوبی تحلیلی، ابزار کارآمد و علمی برای شناسایی و تحلیل لایه‌های پنهان معنا در آثار ادبی است. این نظریه نه تنها امکان تحلیل دقیق ساختارهای معنایی، روابط نمادین و پیام‌های انتزاعی متن را فراهم می‌کند، بلکه می‌تواند به توسعه روش‌های تحلیل ادبی، به ویژه در زمینه ادبیات کودک و نوجوان، کمک کند. بر اساس این نتایج، پژوهشگران و مربیان می‌توانند از چارچوب جهان متن برای تفسیر عمیق‌تر داستان‌ها، آموزش مفاهیم اخلاقی و اجتماعی و ارتقای درک معناهای پنهان متون ادبی بهره‌برداری کنند.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

EXTENDED ABSTRACT

The analysis of meaning in literary texts has long occupied a central position in linguistics, literary criticism, and discourse studies, as scholars have repeatedly emphasized that meaning cannot be fully captured through surface-level lexical or sentence-based interpretation alone (1-3). Contemporary approaches increasingly stress that meaning emerges from the interaction of textual structures, narrative elements, and underlying symbolic systems rather than from isolated linguistic units (4, 5). Within this intellectual trajectory, Text World Theory has gained

prominence as a systematic framework for examining how readers construct mental representations of texts through the dynamic interplay of characters, events, settings, and symbols (6-8). This theory posits that textual meaning is produced through layered cognitive worlds that arise from discourse cues, narrative progression, and shared cultural knowledge, thereby enabling an abstract and integrative understanding of literary works (9-11). As such, Text World Theory provides a coherent analytical lens for uncovering implicit meanings and latent messages embedded within narrative

شخصیت‌ها و موجودات داستان نیز با ایجاد چالش‌ها و فرصت‌های تعامل، نقش مهمی در آموزش و آزمون مهارت‌های اجتماعی و شکل‌دهی تجربه‌های تربیتی دارند. تحلیل روابط معنایی و ساختاری بین عناصر داستان نشان داد که تعاملات شخصیت اصلی با والدین، محیط و سایر موجودات، موجب شکل‌گیری معناهای انتزاعی و پیام‌های اخلاقی، تربیتی و اجتماعی می‌شود. تضاد و محدودیت، تعامل و مواجهه، همکاری و رقابت، زمینه‌سازی محیط برای رخدادها و نقش نمادها در روایت، همگی به شکل نظام‌مند در انتقال معنا و پیام‌های داستان مؤثر هستند. این روابط، علاوه بر پیشبرد داستان، لایه‌های نمادین و انتزاعی متن را تقویت می‌کنند و نشان می‌دهند که معنا در متن محصول تعامل و ارتباط پیچیده عناصر مختلف است.

structures, particularly in texts that employ symbolism and metaphor as core devices (12-14). In this context, *The Little Black Fish* stands out as a seminal work in Iranian children's literature, characterized by its apparently simple narrative form that nonetheless contains dense symbolic, ethical, and social layers. Its carefully crafted characters, meaningful situations, and extensive use of natural and moral symbolism render it especially suitable for analysis through the perspective of Text World Theory, allowing for a systematic exploration of how abstract meanings and value-laden messages are constructed and conveyed to the reader.

Methodologically, the present study adopts a qualitative, descriptive-analytical design grounded in close textual analysis of *The Little Black Fish* using the conceptual apparatus of Text World Theory. The text itself constitutes the primary unit of analysis, with particular emphasis placed on identifying and examining semantic, symbolic, and metaphorical structures that contribute to the formation of abstract meaning. Data collection was conducted directly through repeated and meticulous readings of the complete narrative, during which all narrative elements—including characters, settings, major and minor events, interpersonal relations, and symbolic motifs—were systematically identified and documented. This process involved attention to linguistic cues, narrative sequencing, spatial construction, and the ways in which events are interconnected within the broader textual

architecture. The analytical phase relied on qualitative content analysis aligned with the principles of Text World Theory, beginning with the identification of core and peripheral textual components and proceeding to the examination of semantic relationships among them. Through this approach, the study seeks to illuminate how meaning is generated at an abstract level by tracing the interactions between characters, their environments, and symbolic representations. The methodological framework allows the researcher to move beyond descriptive interpretation and toward an explanatory account of how narrative worlds are constructed and how implicit ethical, social, and educational messages are encoded within them. By organizing findings into thematic and symbolic categories and supporting them with concrete textual instances, the study demonstrates the analytical capacity of Text World Theory not only for this specific narrative but also for the broader field of children's and young adult literature.

The results of the analysis reveal that the protagonist, the Little Black Fish, occupies a central and structuring role within the narrative world, functioning as the primary agent of movement, change, and meaning production. His curiosity, restlessness, and desire to explore unknown spaces initiate the narrative trajectory and shape the sequence of events, making him the focal point through which the text world evolves. Symbolically, the Little Black Fish represents growth, experiential

learning, and the pursuit of knowledge beyond imposed boundaries, embodying a developmental journey from safety toward transformation. In contrast, the parental figures operate as complementary yet oppositional elements within the text world, embodying caution, tradition, and protective limitation. Their conservative attitudes generate a fundamental narrative tension that frames the protagonist's quest, symbolizing the social and cultural constraints that individuals must negotiate in the process of personal growth. The river and the natural environment function not merely as a physical setting but as an active narrative force that facilitates events and contributes symbolically to meaning construction. The flowing river signifies life, movement, and the passage toward maturation, while its challenges and uncertainties represent the risks inherent in experiential learning. Secondary characters, including other fish and aquatic creatures, serve as social agents that introduce cooperation, conflict, assistance, and threat, thereby enriching the narrative world with social complexity. Together, these elements interact to form a coherent semantic network in which character development, environmental interaction, and narrative progression jointly produce layered meanings. A crucial dimension of the analysis concerns the semantic and structural relationships among the narrative elements, which play a decisive role in generating abstract meaning. The relationship between the Little Black Fish

and his parents is characterized by tension and limitation, illustrating how protective social norms can simultaneously safeguard and restrict individual development. This relationship exemplifies a core semantic opposition within the text world, highlighting the necessity of confronting constraints to achieve growth. The interaction between the protagonist and the environment is defined by encounter and engagement, as the natural world presents both opportunities and dangers that catalyze learning and transformation. The fish's movement through the river exemplifies the symbolic link between experience and maturation, reinforcing the narrative's ethical and educational dimensions. Social relationships with other creatures oscillate between cooperation and rivalry, reflecting the complexities of communal life and the role of social interaction in shaping identity and competence. Furthermore, the relationship between environment and events demonstrates how spatial and situational contexts guide narrative development and meaning formation, with the river's flow acting as both a literal and metaphorical pathway for change. Symbolic elements are tightly interwoven with the narrative structure, reinforcing ethical, psychological, and social messages by aligning abstract concepts with concrete narrative experiences. Through these interconnected relationships, the text world emerges as a dynamic system in which meaning is continuously negotiated and reconfigured.

The identification of abstract meanings constitutes one of the most significant outcomes of this study, revealing that *The Little Black Fish* communicates a range of ethical, social, and educational messages that extend far beyond its surface narrative. The semantic domain of growth and experience emerges as a dominant theme, emphasizing that personal development requires engagement with the unknown and the willingness to confront uncertainty. This message frames growth as an active, experiential process rather than a passive or protected state. Social interaction forms another key semantic domain, as the protagonist's encounters with others illustrate the importance of learning through cooperation, competition, and shared challenges. These interactions underscore the notion that individual growth is inseparable from social experience. The tension between limitation and freedom further articulates the balance between necessary protection and the imperative for autonomy, suggesting that while constraints may serve a protective function, they must not stifle exploration and self-determination. Ethical considerations are embedded within the narrative through the consequences of the protagonist's choices, highlighting responsibility, judgment, and moral awareness as integral aspects of development. Finally, the symbolic representation of nature and the surrounding world reinforces the idea that the environment itself functions as an educational force,

shaping character and understanding through lived experience. Collectively, these abstract meanings demonstrate that the story operates on multiple interpretive levels, offering readers a complex and reflective engagement with themes of growth, society, and values.

In conclusion, this study demonstrates that applying Text World Theory to *The Little Black Fish* provides a systematic and effective means of uncovering the abstract semantic structures and implicit messages embedded within the narrative. By focusing on the interactions among characters, environments, events, and symbols, the analysis moves beyond surface-level interpretation and reveals how meaning is constructed through complex relational dynamics within the text world. The findings indicate that the story's apparent simplicity conceals a rich network of ethical, social, and educational meanings that contribute to its enduring impact in children's literature. More broadly, the study underscores the analytical value of Text World Theory as a robust framework for literary analysis, particularly in the context of texts aimed at younger audiences, where symbolic storytelling often serves as a vehicle for profound moral and social reflection.

References

1. Gavins J. Text World Theory: An Introduction. Edinburgh: Edinburgh University Press; 2007.
2. Greyson D, O'Brien H, Shankar S. Visual analysis of information world maps: An exploration of four methods. *Journal of Information Science*. 2020;46(3):361-77.

3. Lahey E. Stylistics and Text World Theory. The Routledge Handbook of Stylistics: Routledge; 2023. p. 300-13.
4. Bouguelmouna A, Benzoukh H. The Effectiveness of Text World Theory Approach in Analyzing Literary Texts in the EFL Classroom. 2021.
5. Mansworth MF. Possible Worlds Theory and Readers' Emotions: The Construction of Textual Actual and Possible Worlds and Readers' Responses to Literature: Aston University; 2022.
6. Anatolievna OE, Ivanovna SL, Vladimirovna CT. Modeling of text and discourse worlds. Scientific Result Issues of Theoretical and Applied Linguistics. 2022;8(1):79-92.
7. Jansen P, editor A Systematic Survey of Text Worlds as Embodied Natural Language Environments. Proceedings of the 3rd Wordplay: When Language Meets Games Workshop; 2022.
8. Khan NU, Sajid A, Khan AU. Applying Text World Theory to Ahmed Ali's Twilight in Delhi. Journal of Positive School Psychology. 2022;6(9).
9. Abood AA. Exploring Textual Elements in Edgar Allan Poe's Fiction through the Lens of Text World Theory: A Cognitive Analysis of Narrative Construction and Interpretation. Adab Al-Basrah. 2025(111).
10. Bell A. Digital Fictionality: Possible Worlds Theory, Ontology, and Hyperlinks. Possible Worlds Theory and Contemporary Narratology 2019. p. 249.
11. Harvey P. Recalling Atwood: Text World Theory and Memories of Narrative Fiction: University of Sheffield; 2023.
12. Heidari B, Dehghan M, Gheitury A. Application of the Text World Theory in Shirko Bikas Poems: Cognitive Poetics Poems. Literary Interdisciplinary Research. 2023;5(10):126-58.
13. Jaxa NP. Pedagogical Stylistics: Teaching isiXhosa Poetry at Further Education Training Phase Using Text World Theory Approach. Journal of Culture and Values in Education. 2024;7(1):118-33.
14. Raghunath R. Possible Worlds Theory and Counterfactual Historical Fiction. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan; 2020.